

Anton van Hooff

Klassieke muzen op de Parnassus van de bovenbouw

Na een titanenstrijd is in 1991 een nieuw eindexamen voor de beide klassieke talen ingevoerd. De jaarlijks wisselende syllabus heeft een einde gemaakt aan een langzamerhand beschamende praktijk: als vrucht van vele jaren arbeid produceerde de eindexaminandus een stukje Neder-Grieks of -Latijn, dat doorgaans zijn zijn herkomst uit de bron-taal maar al te brutaal verraadde - dit in tegenstelling tot de uitdrukkelijke eindexameneis. Alleen hoge cijfers voor de schoolonderzoeken zorgden ervoor dat percentage onvoldoendes op de eindlijst nog enigszins binnen de perken bleven, nota bene voor vakken die heel wat extra toewijding van leerlingen vragen en weinig carrière-uitzicht bieden. Er waren echter collega's die onverdroten beweerden dat hun kandidaten gelukkig waren met de onvoldoende voor het Centraal Schriftelijk Eindexamen: deze bevestigde toch maar mooi dat klassieke talen echt moeilijke vakken waren! Het is leraren als normale mensen niet kwalijk te nemen dat ze primair afwijzend op verandering reageren. De routine is altijd makkelijker dan de innovatie. Maar leraren blijven doorgaans niet zeuren - behalve het vaste querulantenhoekje dat in iedere leraarskamer te vinden is. Met de verontschuldiging 'je doet het voor je leerlingen' zijn ook de klassiekers begonnen, eerst skeptisch, uitvoering te geven aan de nieuwe programma's die het onderwijs in de bovenbouw nu bepalen: ook de lectuur van grotere gehelen in vertaling, kennis van de cultuur-historische en literaire achtergronden van een aangewezen genre/auteur en een verkenning van de invloed van het thema op de Europese cultuur.

Nu, na een paar jaar, kan worden vastgesteld dat de meeste docenten zich heel wel voelen bij het curriculum dat de hoogwaardige kwaliteit, die ze altijd al zeiden te bieden, zichtbaar maakt. De aanvankelijke schrik over het voortleven als onderdeel - 'daarvoor heb ik nooit gestudeerd'- heeft plaatsgemaakt voor enthousiasme: classici volgen meer dan tevoren het culturele leven. Ze gaan met leerlingen naar de talrijke opvoeringen van antieke toneelstukken en moderne verwerkingen, ze lezen zelf recente literatuur en ze bezoeken musea voor schone kunsten. De aanvankelijke terughoudendheid is inmiddels weggesmolten door het vuur van persoonlijke geestdrift. Heel wat collega's hebben er leuke - en nuttige - hobby's bijgekregen.

Leuk vak geworden!

De jaarlijks wisselende syllabi doen niet meer dan het eindexamenprogramma beschrijven. Ze moeten telkens worden omgezet in leerlingmateriaal. Daarom verschijnen er ieder jaar minstens twee nieuwe boeken, een voor Grieks en een voor Latijn. Ze hebben de klassieken letterlijk een nieuw gezicht gegeven. Buitenlandse collega's zijn verbluft over de creativiteit en originaliteit van het gebodene. Tenminste wat de klassieken betreft is Nederland

nog een gidsland: de bekende Duitse schooluitgeverij Klett heeft me gevraagd twee diaserie's over het voortleven van de klassieken samen te stellen....Wat goed deed het me toen onlangs in ons letterengebouw een collega mij op de trap aansprak: 'Ik keek pas in het Latijnse eindexamenboek van mijn dochter. Wat is dat een leuk vak geworden, zeg.'

De voldoening is iedere keer groot, maar de spanning tevoren is dat evenzeer. Van de conceptie tot de geboorte doen zich problemen voor bij de produktie van het leerlingenmateriaal. Bijna elk jaar vragen we ons angstig af: zal het boek er op tijd zijn? Elk jaar haalt iedereen weer opgelucht adem als het boek er is. Het meest opgelucht zijn de auteurs, die meestal plechtig verklaren zich nooit meer tot dit slavenwerk te lenen. Korte tijd later echter blijken zij op nieuw deel uit te maken van een schrijversgroep. Het werk is inderdaad verslavend.

Een didactische waakhond

Zulke klassieke Heintje-Davidsen of Frank- Sinatra's zorgen ervoor dat een inmiddels een behoorlijke expertise is opgehoopt. Er is ook bewust naar gestreefd een zekere consensus te bereiken. Mannus Goris is door de SLO aangesteld om de 'eenheid van de didactische conceptie' in de gaten te houden. Zijn rol als didactische waakhond heeft hij inmiddels waargemaakt in diverse rapportages. Gelukkig heeft hij zich niet beperkt tot de rol van stuurman aan de wal. Onlangs heeft hij een map met didactische handreikingen laten uitkomen. Praktiserende docenten daarin voorzien van concreet materiaal: proefwerkvragen over teksten, opzetten voor vertaalhulp en voor reflectie bij de bovenbouwteksten (Homeros, Tacitus, Euripides, Herodotos, Ovidius).

Het materiaal richt zich naar de uitgangspunten van de werkgroep die indertijd in afkorting zo'n opwekkende naam droeg: Werkgroep Examens Klassieke Talen. Principes van de WEKT waren: aan te sluiten bij de ervaringwereld van de leerlingen, maar niet neer te hurken. Hun horizon moet verbreed worden door hen te brengen tot taal-, tekst en cultuurreflectie.

Deze doeleinden halen de klassieken op gelukkige wijze uit de ijzeren toren van Danaë. Ze staan nu open voor bezwangering door de gouden regen van het andere literatuuronderwijs. Bij de concrete onderdelen nodigt Mannus Goris uit tot kruisbestuiving door te verwijzen naar de eindexamenprogramma's van de andere talen.

De ondertitel van het pakket is van bezwijmelende diepzinnigheid: *Klassieken in de bovenbouw: Muzen in close harmony?* Ja, er zitten heel wat dubbele bodems in de doos van Pandora die Mannus Goris de werkers in de onderwijsgaard biedt. Naast het conceptuele boekje bevat de map losbladig, kopieerbaar lesmateriaal. Voor wie dat wenst ligt op de bodem niet de *Hoop (Elpis)*, maar een schijfje in WP 5.1, waarop de teksten van het leerlingenmateriaal bewerkbaar worden aangeleverd (men moet hiervoor en voor verdere inlichtingen Bea v.d. Berg op werkochtenden bij de SLO bellen). Al dit heerlijk is voor 55,- te koop bij SLO, afd.verkoop, Postbus 2041, 7500 CA Enschede, tel.053-840840